

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Факультет філології

Кафедра української мови

**СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«СУЧАСНА УКРАЇНСЬКА ЛІТЕРАТУРНА МОВА»**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма «Українська мова і література»

Спеціальність 014 Середня освіта

Спеціалізація 014.01 Українська мова і література

Галузь знань 01 Освіта / Педагогіка

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1
від 29 серпня 2023 р.

м. Івано-Франківськ – 2023

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	«Сучасна українська літературна мова»
Викладач	Барчук Володимир Михайлович
Контактний телефон викладача	+380342 596008
Е-mail викладача	volodymyr.barchuk@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний
Обсяг дисципліни	6 кредитів ЄКТС, 180 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/
Консультації	упродовж семестру за встановленим розкладом на кафедрі та з розрахунком відповідного часу
2. Анотація до навчальної дисципліни	
Сучасна українська літературна мова є одним із ключових курсів фахових дисциплін, має важливе навчальне, пізнавальне, розвивальне (зокрема й в науково-аналітичному аспекті) значення. Синтаксис мови є найскладнішою, найбільш структурованою та поліваріантною системою. Засвоєння синтаксису визначає не тільки загальний та навчально-методичний рівень здобувача освіти, а й здатність творчо опрацювати різні теоретичні концепції та аспекти аналізу граматичних одиниць мови. З іншого боку, синтаксис української мови є ключовим навчальним матеріалом шкільної програми. Отож знання синтаксису сучасної української літературної мови є визначальними для успішної праці вчителя закладів освіти різного рівня. Пропонований курс синтаксису української мови опертий на попередні знання студента-філолога, водночас він розкриває сучасну наукову синтаксичну парадигму та презентує системну інтерпретацію синтаксичних одиниць, яка є підґрунтям міцних та об'єктивних знань. Акцент зроблено на навчально-методичний аспект українського синтаксису.	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
Мета курсу: дати знання із синтаксису сучасної української літературної мови, розуміння науково-теоретичних парадигм його інтерпретації; навчити аналізувати синтаксичні одиниці різного рівня, здійснювати різноаспектну інтерпретацію синтаксичних одиниць, розрізняти та ідентифікувати їхнє значення. Цілі курсу: - навчити оперувати різними науковими підходами до аналізу синтаксичних одиниць; - навчити здійснювати критичний аналіз традиційних концепцій синтаксису, типології синтаксичних одиниць; - знати і розуміти загальносинтаксичні поняття і категорії; - навчитися аналізувати синтаксичні одиниці різних рівнів; - знати та розуміти різноаспектні ознаки синтаксичних одиниць; - уміти обґрунтувати та здійснювати типологічний аналіз синтаксичних одиниць.	
4. Програмні компетентності та результати навчання	

Інтегральна компетентність.

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми в галузі філології (лінгвістики, літературознавства, фольклористики та літературного краєзнавства) у процесі професійної діяльності або навчання, що передбачає застосування теорій та методів філологічної науки і характеризується комплексністю та невизначеністю умов

Загальні компетентності:

2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

6. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

10. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

13. Здатність проведення дослідження на належному рівні.

Фахові компетентності:

1. Усвідомлення структури філологічної науки та її теоретичних основ.

2. Здатність використовувати в професійній діяльності знання про мову як особливу знакову систему, її природу, функції, рівні.

3. Здатність використовувати в професійній діяльності знання з теорії та історії української мови.

7. Здатність до збирання й аналізу, систематизації та інтерпретації мовних, літературних, фольклорних фактів, інтерпретації та перекладу тексту (залежно від обраної спеціалізації).

10. Здатність здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

Програмні результати навчання:

2. Ефективно працювати з інформацією: добирати необхідну інформацію з різних джерел, зокрема з фахової літератури та електронних баз, критично аналізувати й інтерпретувати її, впорядковувати, класифікувати й систематизувати.

8. Знати й розуміти систему мови, загальні властивості літератури як мистецтва слова, історію української мови і літератури, що вивчаються, і вміти застосовувати ці знання у професійній діяльності.

12. Аналізувати мовні одиниці, визначати їхню взаємодію та характеризувати мовні явища і процеси, що їх зумовлюють.

15. Здійснювати лінгвістичний, літературознавчий та спеціальний філологічний аналіз текстів різних стилів і жанрів.

17. Збирати, аналізувати, систематизувати й інтерпретувати факти мови й мовлення й використовувати їх для розв'язання складних завдань і проблем у спеціалізованих сферах професійної діяльності та / або навчання.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	50 год.
практичні заняття	36 год.
самостійна робота	94 год.

Ознаки

навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
Сьомий, восьмий	014 Середня освіта	четвертий	нормативний
Тематика навчальної дисципліни			
Тема	кількість годин		
	лекції	пр.заняття	сам.роб.
Тема 1. Синтаксис як розділ граматики. Синтаксис в системі лінгвістичних дисциплін. Становлення синтаксису як мовознавчої науки. Предмет синтаксису. Система синтаксичних одиниць.	2	2	4
Тема 2. Загальносинтаксичні та загальнограматичні категорії. Аспекти аналізу синтаксичних одиниць.	2	2	4
Тема 3,4. Система мінімальних синтаксичних одиниць	4	2	5
Тема 5,6. Речення. Синтаксична природа речення та його склад.	4	2	5
Тема 7. Типологія речень.	2	2	5
Тема 8,9. Словосполучення.	4	2	8
Тема 10,11. Сурядне сполучення слів.	4	2	8
Тема 12.13. Другорядні члени речення.	4	4	8
Загальна кількість годин за сьомий семестр	26	18	47
Тема 1,2. Засоби ускладнення речення	4	2	8
Тема 3. Речення із вторинними предикатами: дієприслівниковими, дієприкметниковими, прикметниковими, іменниковими.	2	2	5
Тема 4. Складне речення та його особливості. Засади ідентифікації та типології складних речень. Складносурядні речення.	4	2	5
Тема 5,6. Гіпотаксис: складнодворядні та складнопідрядні речення.	4	4	8
Тема 8,9. Речення з недиференційованими типами зв'язку. Особливості речень із різними типами зв'язку.	4	4	8
Тема 10,11. Синтаксис мовлення та його особливості. Слова-речення. Вигуківі речення. Незакінчені (обірвані) речення. Парцельовані речення. Стилiстично зумовлені речення (сегментовані конструкції, неповні речення).	4	2	8
. Тема 12. Засади української пунктуації. Основні	2	2	5

пунктограми, пунктуаційна варіантність.				
Загальна кількість годин за восьмий семестр		24	18	47
6. Система оцінювання навчальної дисципліни				
Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Система оцінювання курсу відповідає критеріям оцінювання навчальних досягнень здобувачів освіти в університеті. Допуск до іспиту становить максимум 50 балів, мінімум 25 балів; за складання іспиту – максимум 50 балів, позитивний мінімум 25 балів. Робота на практичних заняттях упродовж семестру оцінюється за 5-бальною шкалою та максимальною кількістю 30 балів. Під час виставлення допуску до іспиту враховуються навчальні досягнення, отримані в процесі оцінювання на практичному занятті (максимум 40 балів, в т.ч. контрольна робота 20 балів), самостійна робота (максимум 10 балів). Загальна максимальна кількість балів за навчальний курс становить 100 балів. Залікова оцінка (сьомий семестр) визначена результатами роботи на практичних заняттях (максимум 80 балів, в т.ч. контрольна робота 40 балів). Самостійна робота 20 балів. Загальна максимальна кількість балів залікової оцінки становить 100 балів, мінімальна позитивна оцінка 50 балів.			
Вимоги до письмових робіт	Письмова контрольна робота складається з трьох питань теоретико-практичного характеру: терміни написання роботи – 5, 9 практичне заняття.			
Практичні заняття	Опрацювання програмових питань зі всіх розділів курсу. Форма: виконання практичних завдань, усне повідомлення, дискусія, реферативне повідомлення, аналіз першоджерел.			
Умови допуску до підсумкового контролю	Допуском до іспиту є отримання позитивної підсумкової оцінки (максимум 50 балів, мінімум 25 балів). Під час визначення рейтингового підсумкового контролю враховується опрацювання тем, успішне виконання контрольних робіт, індивідуальне завдання.			
Підсумковий контроль	Форма контролю: екзамен; форма складання: письмова екзаменаційна робота; усний захист екзаменаційної роботи – за бажанням студента.			
7. Політика навчальної дисципліни				
<u>Письмові роботи.</u> Письмові роботи виконують здобувачі освіти, які навчаються за загальним графіком, відповідно до «Положення про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника», та індивідуальним графіком, відповідно до «Положення про порядок навчання здобувачів вищої освіти за індивідуальним графіком у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/. Форму письмового виконання роботи втілено на практичних, індивідуальних заняттях, під час написання контрольної, самостійної роботи чи виконання індивідуального завдання. <u>Академічна доброчесність.</u> У «Кодексі честі Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» встановлені загальні морально-етичні принципи та правила поведінки, яких мають дотримуватися всі учасники навчально-освітнього процесу. За цим документом представники університетської громади повинні дотримувати принципу академічної доброчесності та у всій своїй навчальній та викладацькій діяльності зобов'язані діяти порядно, доброчесно.				

<https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

За дотриманням членами університетської громади морально-етичних та правових норм цього Кодексу відповідає «Комісія з питань етики та академічної доброчесності» при університеті, яка відстежує і регламентує поведінку здобувачів освіти в навчальному процесі. <https://pnu.edu.ua/polozhennia-pro-zapobihannia-plahiatu/>

Відвідування занять. Урегульовано «Положенням про організацію освітнього процесу та розробку основних документів з організації освітнього процесу в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника» <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>. У разі пропуску занять здобувачі освіти повинні відпрацювати їх індивідуально в письмовій чи усній формі, щоб виконати всі завдання вхідного, поточного, підсумкового контролю.

Неформальна освіта. Порядок здобуття неформальної освіти та визнання її результатів регламентує «Положення про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника». <https://nmv.pnu.edu.ua/нормативні-документи/polozhenja/>

Для здобуття неформальної освіти рекомендовано використання платформ Coursera, Prometheus, Udemy, EdEra та ін.

8. Рекомендована література

1. Барчук В. Словотвірні особливості девербативів і валентна структура субстантивних синтаксем. *Актуальні проблеми українського словотвору*. Івано-Франківськ, 2002. С. 233-240.
2. Барчук В. Сурядність: типологічний аспект. *Мовознавство*. 2015. № 5. С. 13-20.
3. Барчук В. Про два різновиди гіпотаксису. *Граматичний простір сучасної лінгвоукраїністики*. Київ: Вид. дім Дмитра Бураго, 2019. С. 165-172.
4. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис. Київ: Либідь. 1993. 368 с.
5. Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Семантико-синтаксична структура речення. Київ: Наукова думка. 1983. 219 с.
6. Вихованець І.Р., Городенська К.Г. Теоретична морфологія української мови. Київ: Пульсари, 2004. 400 с.
7. Дудик С.П. Синтаксис сучасного українського розмовного мовлення: Просте речення, еквіваленти речення. Київ: Наукова думка. 1973. 284 с.
8. Жовтобрюх М.А. Українська літературна мова. Київ: Наукова думка. 1984. 255 с.
9. Загнітко А.П. Теоретична граматики української мови. Синтаксис. Донецьк: ДонНУ. 2001. 662 с.
10. Загнітко А.П. Теорія сучасного синтаксису. Донецьк: ДонНУ. 2008. 294 с.
11. Кулик Б.М. Курс сучасної української літературної мови. Ч.2. Київ. 1965. 283 с.
12. Межов О. Типологія мінімальних семантико-синтаксичних одиниць. Луцьк. 2012. 464 с.
13. Мірченко М.В. Структура синтаксичних категорій. Луцьк. 2004. 393 с.
14. Слинко І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови: Проблемні питання. Київ: Вища школа. 1994. 670 с.
15. Сучасна українська літературна мова / за ред. І.К Білодіда. Київ: Наукова думка. 1972. 515 с.
16. Христіанінова Р. Складнопідрядні речення в сучасній українській літературній мові. Київ. 2012. 368 с.
17. Шульжук К.Ф. Синтаксис української мови. Київ. 2010. 408 с.

Володимир Барчук,
доктор філологічних наук,
професор кафедри української мови